

L'ENSENYAMENT PROFESSIONAL I EL MERCAT DE TREBALL A LES ILLES BALEARS

M.X. March i Cerdà

Resulta cada vegada més evident la relació entre el sistema escolar i la vida professional, entre l'educació i el treball, entre l'economia i el sistema educatiu. Fins i tot els més afectats per l'idealisme han d'acceptar que el sistema escolar evoluciona a mesura que la societat planteja noves exigències. En aquesta perspectiva, hom pot afirmar que la societat planteja la necessitat de respondre a l'evolució social, econòmica i tècnica per part del sistema escolar.

La Revolució Industrial abans i la Revolució Científico-Tècnica ara, han estat factor i conseqüència de l'evolució del sistema educatiu. I resulta obvi el que la societat actual necessita cada cop més una ma d'obra qualificada que sigui capaç d'adaptar-se a la tecnologia existent i possibilitadora de canvis tècnics constants.

Dins aquest context resulta completament lògic que les societats intenten adequar i adaptar el sistema escolar al mercat de treball, econòmic i tecnològicament. Així, l'ensenyament professional —nivell del sistema educatiu que segons P. Rosselló està sofrint un important desenvolupament quantitatiu— comença a ésser estructurat com a tal, en la majoria dels països, a causa d'aquestes exigències econòmiques i socials, a les que feiem referència abans.

A més l'informe elaborat per la UNESCO "*Aprender a ser*" recomana com un dels elements estratègics de política educativa, el desenvolupament dins el marc de l'ensenyança secundària i mitjana, de les escoles de Formació Professional. Per a poder aconseguir aquest objectiu planteja l'estructuració d'aquest nivell dins el mateix sistema educatiu, juntament amb la utilització de les empreses per a poder completar

i dur a terme aquesta formació professional. Per tant, també, s'intenta rompre la dicotomia entre ensenyança i empresa. A més és a les empreses a les que correspon, en part, la formació ulterior i permanent dels treballadors.

Ara bé, un dels grans reptes que té plantejats l'ensenyança i la formació professional és el de l'adequació a les necessitats econòmiques, fet aquest difícil de complir; en qualsevol cas se pot constatar una discrepància entre la F.P. i el sistema productiu, amb la qual cosa la pèrdua de funcionalitat del sistema escolar resulta òbvia i clara. D'aquesta manera la F.P., se converteix —tal com passa a Espanya i a d'altres països— en una “guarderia de joves”.

Un dels altres problemes que té plantejat aquesta formació professional es refereix a que dita preparació no pot tenir com a únic objectiu la de formar per un ofici determinat, sinó que els ha de posar en una situació d'adaptar-se a altres oficis, a perfeccionar-se. Per tant, s'ha de tendir a optimitzar la mobilitat professional i tècnica.

També dins aquesta nova estructuració i funcionalitat de la Formació Professional, cal considerar amb tota la seva profunditat, el paper que juga la planificació econòmica. Si hom vol que la F.P. s'adeqüi a les vertaderes necessitats del sistema econòmic i del mercat de treball, resulta necessari una íntima relació entre aquests dos sistemes; cal preveure l'evolució professional i tecnològica del sistema econòmic, tant des de una perspectiva de l'empresa pública com de l'empresa privada.

Finalment la Formació Professional, tal com la estam plantejant, necessita superar i evitar el divorci i la separació entre la formació cultural i la formació tècnica. Cal evitar que dins la civilització tecnològica actual tinguem un home robotitzat, un home massa, un home despersonalitzat, un home dominat per la màquina, un home programat. Cal unificar la formació tècnica i professional amb una formació cultural i humana, que faci possible el domini de l'home sobre la màquina i la construcció d'una nova cultura, d'un nou humanisme, d'un nou home i d'una nova societat.

Com a conclusió de tot el que hem dit, podem afirmar:

En primer lloc la necessitat d'estructurar i de consolidar un ensenyament professional en tots els sistemes educatius.

En segon lloc cal institucionalitzar una formació professional que s'adeqüi a les necessitats del mercat de treball i, per tant, a una planificació econòmica.

En tercer lloc cal considerar com un objectiu de l'ensenyança professional, no només la qualificació per a un ofici determinat, sinó la possibilitat d'una optimització i mobilitat professional.

En quart lloc cal considerar el fet de que la formació professional vagi unida a una formació cultural, per tal de conseguir un nou humanisme.

I finalment cal tenir en compte que malgrat els esforços, els progressos i les evolucions, encara s'està lluny de lograr, tant a nivell d'Espanya com d'altres països, els objectius aquí exposats.

En qualsevol cas l'existència de la Formació Professional, com a nivell del sistema educatiu, és un reflexe de que l'educació és qualche cosa més que una simple especulació i que una superestructura autònoma del sistema social. Les relacions educació/societat, a diferents nivells, és un fet real.

Aquest article forma part d'un treball més extens i profund sobre la Formació Professional a les Illes Balears en funció d'altres variables com poden esser el número d'alumnes, el sexe de l'alumnat, la dependència dels centres, el número de professors, el sexe del professorat, etc. No hi ha cap dubte que la finalitat *teòrica* de la F.P. i de qualsevol ensenyament professional i tècnic és la de preparar a l'alumnat amb l'objectiu de conseguir la seva inserció dins el món del treball. Així, a través d'aquest article, intentaré analitzar la relació entre la Formació Professional i el mercat de treball, a través d'una sèrie d'elements indicatius, fent una referència important a les Illes Balears. Amb tot moltes de les conclusions podran esser generalitzades al conjunt de l'Estat Espanyol.

ELS INSTITUTS LABORALS I LES MODALITATS

La creació al curs 1950, i en funció de la Llei de Bases de 1959, dels Instituts Laborals suposa, a nivell teòric, el primer intent organitzat, per part del nou règim, de proporcionar a la classe treballadora i als pagesos uns coneixements mínims per a la seva inserció dins la indústria. S'ha de tenir en compte que s'estava en una etapa de transició que culminarà amb el Pla d'Estabilització Econòmica del 1959, amb el qual se començarà un desenvolupament econòmic important. Però, per això, se necessitava preparar a la ma d'obra, de forma que el canvi econòmic i tecnològic se pogués produir, sense cap tipus de problemes i d'entrebancs.

Les Modalitats que a partir de la Llei de Bases de 1949, se creen són la Agrícola-Ramadera, la Industrial-Minera y la Marítima-Pesquera. A partir del curs 1958-59 se crearà la modalitat administrativa. En funció de l'objectiu dels Instituts Laborals resulta lògic pensar que les més importants haurien d'esser la industrial, la marítima i la administrativa, malgrat la Agrícola-Ramadera podria complir la funció de preparar millor els pagesos. Així, a nivell d'Espanya, el número d'Instituts Laborals per modalitats és el següent, a nivell de centres oficials:

Quadre 1

Curs Escolar	Agrícola	Industrial	Marítima
1950-51	12	3	1
1951-52	17	4	2
1952-53	30	12	3
1953-54	40	17	4
1954-55	49	21	4
1955-56	56	27	8
1956-57	56	27	8
1957-58	56	27	8
1958-59	56	27	8

Font: I.N.E./M.E.C.

Elaboració Propia

De l'anàlisi d'aquestes dades, hom pot deduir dos aspectes importants:

En primer lloc hem de destacar el predomini total i absolut de les modalitats Agrícoles-Ramaderes, dins el total dels Instituts Laborals. Aquest fet suposa de principi una contradicció important amb l'objectiu dels Instituts Laborals. Així, si la finalitat del Batxillerat Laboral i Tècnic era la de preparar a la ma d'obra de cara a la seva inserció dins el món industrial, resulta evident que la pràctica de creació de centres era molt diferent.

En segon lloc cal destacar, com a partir del curs 1955-56, hi ha un estancament en la creació d'Instituts Laborals, motivada, en part, per la Llei de F.P.I. de 1955 i la creació de nous cursos. Era, per tant, el preludi del que serà el fracàs del Batxillerat Laboral. De totes maneres, cal resaltar el fet de que, a partir del curs 1958-59, se crea el primer Institut Laboral que imparteix la modalitat Administrativa.

Per altra part, i en relació al nombre d'alumnes matriculats per modalitats, els resultats obtinguts són els següents:

Així, al curs 1959-60 els alumnes matriculats a la Modalitat Agrícola-Ramadera era de l'ordre de 7.434, la qual cosa representava el 52,05 % del total d'alumnes matriculats. Al curs 1965-66, el número d'alumnes, si bé havia augmentat, 16.255, en percentatge havia disminuït, el 32,65 %. Per altra part, a partir del curs 1967-68, els resultats obtinguts són els següents:

Quadre 2

Curs Escolar	Agrícola	Industrial	Naútica	Administrativa
1967-68	13.617	10.002	1.084	15.349
1968-69	11.060	7.877	890	11.403
1969-70	7.235	5.413	416	10.281
1970-71	4.684	3.860	222	7.530

Font: I.N.E./M.E.C.

Elaboració Propia

Si bé el número d'alumnes matriculats a les diverses modalitats disminueix de forma ostensible a cada una d'elles, hem de destacar que el predomini correspon a la modalitat administrativa, seguida de la agrícola, industrial i naútica. Per altra part, en percentatges, els resultats obtinguts són els següents:

Quadre 3

Curs Escolar	Agrícola	Industrial	Naútica	Administrativa
1967-68	34,00	25,00	2,70	38,30
1968-69	34,20	24,35	3,05	38,40
1969-70	31,00	23,20	1,75	44,05
1970-71	28,75	23,70	1,35	46,20

Font: I.N.E./M.E.C.

Elaboració Propia

Com es pot constatar, la única modalitat que incrementa la seva participació és l'administrativa, mentres que les altres van disminuint progressivament la seva participació. En aquest sentit crida l'atenció la disminució de la modalitat industrial, ja que aquesta havia d'esser la que s'incrementa, en la perspectiva de recolzar el desenvolupament industrial d'Espanya. Per altra part, a efectes de muntatge era més costosa la modalitat industrial que la administrativa —majoritàriament en mans privades—; dit fet implica la manca d'adequació dels Instituts Laborals al desenvolupament econòmic que s'estava produint dins la societat espanyola. A més, resulta també un fet contradictori l'important pes de la Modalitat Agrícola-Ramadera. La Llei de Bases de 1949, eix de la creació dels Instituts Laborals, tenia com a funció la de preparar als treballadors agrícoles per a la indústria. La dicotomia entre objectiu i realitat és òbvia.

A nivell de les Illes Balears, com ja s'ha dit anteriorment, existeixen dos Instituts Oficials —Felanitx i Ciutadella— que tenien com a modalitats la agrícola-ramadera. Per altra part, la modalitat administrativa va existir, a partir de 1960, amb la creació d'un centre per part de l'Església; en aquest sentit es va arribar a tres centres de modalitat administrativa.

Així l'evolució del nombre total d'alumnes per modalitats presenta les següents característiques:

Cuadre 4

Curs Escolar	Agrícola	Administrativa
1950-51	35	—
1951-52	47	—
1952-53	59	—
1953-54	97	—
1954-55	155	—
1955-56	210	—
1956-57	234	—
1957-58	262	—
1958-59	270	—
1959-60	273	—
1960-61	263	19
1961-62	297	19
1962-63	302	—
1963-64	280	122
1964-65	288	193
1965-66	330	243
1966-67	384	291
1967-68	318	217
1968-69	214	183
1969-70	148	156
1970-71	101	142
1971-72	62	76
1972-73	28	32

Font: I.N.E./M.E.C.

Elaboració Propia

D'aquestes dades hom pot destacar el predomini de la modalitat agrícola-ramadera en quant al número d'alumnes matriculats fins el curs 1969-70, en què se dona el predomini de la modalitat administrativa, quan els Instituts Laborals estan en una fase d'extinció. Així, els percentatges obtinguts són, en aquest sentit, els següents:

Cuadre 5

Curs Escolar	Agrícola	Administrativa
1950-51	100,00	—
1951-52	100,00	—
1952-53	100,00	—
1953-54	100,00	—
1954-55	100,00	—
1955-56	100,00	—
1956-57	100,00	—
1957-58	100,00	—
1958-59	100,00	—
1959-60	100,00	—
1960-61	93,25	6,75
1961-62	94,00	6,00
1962-63	100,00	—
1963-64	69,65	30,35
1964-65	59,90	40,10
1965-66	57,60	42,40
1966-67	56,90	43,10
1967-68	59,45	40,55
1968-69	53,90	46,10
1969-70	48,70	51,30
1970-71	41,55	58,45
1971-72	44,95	55,05
1972-73	46,65	55,35

Font: I.N.E./M.E.C.

Elaboració Propia

Es a dir, que durant tota la dècada dels anys 50 el predomini de la modalitat agrícola-ramadera és total, mentres que durant la dècada dels anys 60 se dona un equilibri entre ambdues modalitats i finalment un predomini de la modalitat administrativa.

En funció d'aquests resultats i de la relació Instituts Laborals/Sistema productiu, podem extreure les següents conclusions:

En primer lloc que els Instituts Laborals varen tenir un plantejament estatalista, ja que no es fa cap referència a una possible modalitat turística, quan aquesta seria una de les fonts de riquesa més importants de les Illes i d'altres indrets d'Espanya.

En segon lloc hi ha que destacar el fet de que a Menorca, tot i haver-hi una important indústria (Calçat, alimentació, bisuteria) no s'implanta la modalitat industrial. Amb tot, tampoc no es pot oblidar la importància de l'agricultura menorquina; però la funció dels Instituts Laborals era teòricament un altre.

En tercer lloc cal destacar l'absència a les Illes de la modalitat Nàutica-Pesquera, quan a les Balears aquest sector té una significació econòmica i professional important.

En quart lloc cal destacar el fet de que a les Pitiuses no hi havia cap centre de Batxillerat Laboral, ni agrícola ni de cap tipus. Per tant, hom pot parlar d'una manca de relació entre els Instituts Laborals i el sistema productiu illenc. La desaparició del Batxillerat Laboral és una prova del seu fracàs. Els resultats així ens ho confirmen.

LA FORMACIÓ PROFESSIONAL

Tal com ja he afirmat als apartats anteriors, la Formació Professional té per finalitat específica la capacitat dels alumnes per a l'exercici de la professió elegida. Inclús, en aquest sentit, s'ha de dir que la L.G.E. preveu que el sistema educatiu ha de guardar en la seva organització i rendiment estreta relació amb l'estructura i previsions d'ocupació.

Amb tot resulta evident que la lectura del discurs legislatiu només marca parcialment la funcionalitat de qualsevol sector escolar. Es a dir, que és molt suposar que la finalitat de la F.P. sigui únicament l'explicitada per la llei. En aquesta perspectiva, els estudis realitzats, al respecte, posen de manifest la relació entre la prolongació de l'ensenyament obligatori i l'increment de l'atur juvenil. Les investigacions realitzades, entre altres, per els sociòlegs italians, Rosana Emma i Marco Rostan, o per sociòlegs espanyols —J.E. Sánchez i A. Moncada—, han posat de relleu aquest fet. Així la F.P. tendria, també, com a finalitat real la de servir de guarderia de joves. La manca de relació entre la F.P. i el sistema productiu confirma, en la majoria de les vegades, aquesta finalitat de guarderia de joves, contràriament al que diu la L.G.E. o qualsevol llei de F.P.

Ara bé, com se concreta aquesta relació entre la Formació Professional i el sistema productiu? Tenint en compte la manca de dades sobre les rames impartides en funció del número d'alumnes matriculats, tant a nivell de les Illes Balears com d'Espanya, i les dificultats per a analitzar, de forma específica, i territorial dita relació, concretaré l'anàlisi F.P./Sistema Productiu, bàsicament a nivell de l'illa de Mallorca i de les Illes Balears.

De totes maneres i abans de començar a analitzar dita relació, cal conèixer els rams i professions de la Formació Professional:

I.- Rama Minera:

—Minero-Cantero

—Minero-Exterior

- 2.- *Rama Agraria:*
  - Explotaciones agropecuarias
  - Explotaciones agrícolas extensivas
  - Explotaciones agrícolas intensivas
  - Forestal
  - Mecánica Agrícola
  - Economía familiar-rural
- 3.- *Rama Maritimo-Pesquera:*
  - Máquinas
  - Puente y cubierta mercante
  - Electricidad
  - Radio
  - Actividades subacuáticas
  - Fonda
- 4.- *Rama Metal:*
  - Mecánica
  - Construcciones metálicas
- 5.- *Rama Electricidad:*
  - Electricidad
  - Electrónica
- 6.- *Rama Química:*
  - Operador de laboratorio
  - Operador de planta
- 7.- *Rama Textil:*
  - Textil
- 8.- *Rama Piel:*
  - Modelista-patronista-cortador
  - Preparado-aparado
  - Zapatero-Troquelador
- 9.- *Rama Construcción y obras:*
  - Albañilería
  - Piedra-mármol
  - Portlandista
  - Hormigón armado
  - Techador
  - Máquinas fijas y móviles
- 10.- *Rma Madera:*
  - Madera
- 11.- *Rama Hogar:*
  - Hogar

12.- *Rama Administrativa-Comercial:*

- Administrativa
- Secretariado
- Comercial

13.- *Rama Hosteleria y Turismo:*

- Cocina
- Regiduria de pisos
- Servicios

14.- *Rama Moda y Confección:*

- Moda y confección

15.- *Rama Sanitaria:*

- Clínica

16.- *Rama Vidrio y Cerámica:*

- Vidrio Industrial
- Cerámica Industrial

17.- *Rama Artes Gráficas:*

- Composició
- Reproducció fotomecànica
- Impressió
- Encuadernació

18.- *Rama Delineación:*

- Delineante

19.- *Rama Automoción:*

- Mecànica del automòvil
- Electricidad del automòvil

20.- *Imagen y Sonido:*

- Imagen y sonido.

21.- *Peluqueria y Estética.*

De totes maneres s'ha de dir que a la F.P. de segon grau hi ha una sèrie de variacions a les branques. Així, per exemple, s'incorpora la informàtica a nivell administratiu i de l'electrònica. A tèxtil tenim el ram de filatura i teixits, a química, anàlisi i processos; a hosteleria, administració hotelera i regència de viatges, etc. De totes maneres es pot afirmar que no hi ha modificacions profundes, sinó simplement canvi en les especialitats.

Així doncs, el nombre de rams i professions és actualment força important; ara bé, la tria d'alguna d'elles per part de l'alumnat sol estar molt condicionada més que per la seva inclinació personal, per les especialitats que existeixen a les escoles de la seva zona. Escollir una especialitat "desitjada" és, la majoria de les vegades, impossible. La mateixa creació d'especialitats i professions als diferents centres és més una decisió administrativa que econòmica i professional.

Així, a nivell de les Illes Balears, al curs 1973-74, el nombre d'alumnes matriculats per branques era el següent:

Branques	Alumnes
Administrativa i comercial	376
Agrària	82
Arts gràfiques	—
Automoció	108
Construcció i obres	10
Delineació	230
Electricitat	291
Electrònica	339
Hosteleria i turisme	78
Imatge i so	—
Fusta	13
Marítimo-Pesquera	—
Metall	119
Minera	—
Moda i confecció	—
Perruqueria i Estètica	—
Pell	102
Química	—
Sanitària	—
Textil	—
Vidre i Ceràmica	—
Fred i Clima	11
Joieria i Bisuteria	5

Font: I.N.E./M.E.C.

Elaboració Propia.

Com es pot constatar el ram administratiu i comercial és el que compte amb més alumnes matriculats, essent les alumnes de sexe femení les que prefereixen més aquest tipus d'estudis, si tenim en compte el total de dones que estudien la F.P.S. s'ha de tenir en compte que el ram d'administratiu, un dels majoritaris a nivell de l'Estat Espanyol, és un dels més fàcils de muntar i el menys costós dels que hi ha dins la F.P. En aquesta perspectiva, quan es crea un centre de F.P., l'administratiu sol ésser la primera especialitat que s'implanta. Fins i tot es pot afirmar que la gairebé totalitat de centres de Mallorca —excepte feta dels qui tenen en exclusiva alguna especialitat com són el d'agrària o d'hosteleria— tenen com a especialitat primordial i amb més alumnes matriculats, aquesta d'administratiu. Per tant, hom pot afirmar que la selecció de branques i professions se realitza més per motius de fàcil finançació que per motius de relació amb el sistema productiu. El cas de la branca administrativa resulta significativa del que deim, malgrat la tendència a la terciarització del sector productiu; la terciarització és quelcom més que la rama administrativa.

Una altra dada que cal resenyar és la poca importància que té, en quant a alumnes matriculats, la rama d'hosteleria i turisme, quan aquesta indústria és la més important

dins el model econòmic de les Illes, sobre tot de Mallorca i de les Pitiüses. Així mateix crida l'atenció que la branca de joieria i bisuteria només tenguí 5 alumnes matriculats, quan a l'illa de Menorca la indústria bisutera és una de les més importants, en relació al número de treballadors ocupats.

També hem de destacar el poc número d'alumnes matriculats dins el sector de la pell, quan a l'illa de Mallorca, amb les ciutats de Lluçmajor, Inca i Alaró, i a l'illa de Menorca té un pes econòmic primordial, com a indústria exportadora i generadora de ma d'obra. Dins aquesta perspectiva s'ha de tenir en compte que a Inca, l'especialitat de la pell va estar a punt de desaparèixer. El mateix podem afirmar de la rama de la fusta amb 13 alumnes a Manacor, quan aquesta indústria és la font de riquesa fonamental de la comarca manacorina. I així, també ha estat a punt de desaparèixer de les especialitats que s'impartien.

En funció d'aquestes dades es pot plantejar si hi ha relació entre la F.P. i el sistema productiu de les Balears, si la preparació, els coneixements i la tecnologia emprada, en les professions esmentades, són els més adequats, en funció del grau de preparació i de tecnologia que es precisa; ens hem de demanar si l'empresariat illenc es preocupa de la F.P. o si, per altra part, prefereix preparar a la ma d'obra per la seva compte. A més no podem oblidar que la majoria de les vegades hi ha —en el cas de l'especialitat de la pell— una dicotomia entre el tipus de preparació que se dona als centres de F.P. i el tipus de preparació que se necessita per a les diverses professions. Dins aquestes coordenades no resulta extrany que molts d'empresaris preferesquin als alumnes de B.U.P. per a la seva indústria que els de F.P.; la causa d'aquest fet s'ha de trobar en la necessitat d'un mínim condicionament d'entrada, ja que el reciclatge exigeix un tipus de preparació polivalent i no determinista.

Per altra part, aquesta manca de relació entre el sistema productiu de les Illes i la Formació Professional és generalitzable a nivell de l'Estat Espanyol; així si tenim en compte els estudis fets per l'I.C.E. de la Politècnica de Barcelona, J.E. Sánchez, Jordi Vives, Francesc Pesqueira, Jordi Planas, Mercé Comas, etc., resulta lògic que es pugui afirmar que la Formació Professional no és més que una forma d'amortitzar l'atur juvenil i de poder prevenir la delinqüència juvenil. Així doncs, cal plantejar-se una reforma en profunditat, un nou tipus de Formació Professional que possibiliti una millor adequació amb el sistema productiu, una major relació amb les empreses i una formació integral de l'alumnat. S'ha de tenir en compte que la F.P. no només té com a objectiu únic la qualificació professional, sinó que també pretèn formar integralment als alumnes.

Una altra demostració de la poca importància que l'empresariat de les Illes dona a la Formació Professional, tal com està configurada actualment, és la distribució dels alumnes matriculats a la F.P. dins el sector de l'ensenyança privada, per especialitats. Així, al curs 1977-78, les places de F.P. se polaritzaven entorn de les següents especialitats:

Cuadre 6

Rams	Alumnes	%
Administratiu	670	72,91
Electrònica	150	11,43
Perruqueria	144	15,67

Font: I.N.E./M.E.C.

Elaboració Propia

Pel que se pot observar, el sector privat inverteix en les especialitats més "rentables" i que manco inversió requereixen. A més de que l'administrativa és una professió que exigeix una infraestructura material poc costosa, aquesta és també la que ha possibilitat una transformació poc conflictiva dels estudis de Secretariat i Comptabilitat, tant normals fa un pocs anys a acadèmies. I el mateix podríem afirmar de la perruquera i estètica.

Dins aquesta perspectiva, resulta prou significatiu el fet de que al sector de l'ensenyança privada s'escolaritza a la majoria d'alumnes de sexe femení, la qual cosa implica que la inserció de la dona dins el món del treball se realitza a través d'una sèrie de professions: perruquera, secretària i, darrerament, sanitària.

Per tant, la manca d'adequació entre la Formació Professional i el sistema productiu il·lenc és un fet que cal constatar amb claritat. Els estudis realitzats, a nivell de Mallorca per J. Sureda i M. March, confirmen aquest fet; Per altra part, a nivell d'Espanya se dona la mateixa característica, pel que podem afirmar l'absència de diferències entre les Illes Balears i Espanya, tant a nivell dels Instituts Laborals com de la Formació Professional. Tot i que caldria profunditzar més en alguns aspectes de la F.P., les dades analitzades confirmen la disfuncionalitat de la F.P. i la necessitat d'una Nova Formació Professional.